Vught

Datum	14 december 2021
Onderwerp	Raadsinformatiebrief m.b.t. Evaluatie TOZO en TONK
Zaaknummer	Z21 - 244369
Documentnr.	UIT/21 - 459354

Inleiding

In maart 2020 startte de steunmaatregeling Tozo, de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers was een ondersteuning voor zelfstandig ondernemers, waaronder zzp'ers, die door de coronacrisis in financiële moeilijkheden zijn gekomen. In maart 2021 ging met terugwerkende kracht per 1 januari 2021 de steunmaatregel TONK van kracht, de tijdelijke overbruggingsregeling noodzakelijke kosten. Deze ondersteuning was voor alle inwoners die tijdelijk de noodzakelijke kosten niet konden betalen, dus ook voor zelfstandig ondernemers en flexwerkers. Beide steunmaatregelingen eindigden per 1 oktober 2021. De laatste uitbetaling heeft eind oktober plaatsgevonden.

Wij informeren u middels deze raadsinformatiebrief over de evaluatie van de steunmaatregelingen Tozo en TONK.

Deze evaluatie is op basis van de steunpakketten tot 1 oktober 2021. Nu weer nieuwe corona maatregelen zijn ingesteld is het afwachten of het kabinet komt met nieuwe steunmaatregelingen.

Inhoudelijk

<u>Tozo</u>

De Tozo kan worden opgedeeld in Tozo 1 tot en met Tozo 5. Bij iedere nieuwe Tozo moest een ondernemer opnieuw de aanvraag indienen. Er gold bij de Tozo geen vermogenstoets, er werd niet gekeken naar de levensvatbaarheid van de onderneming en de kostendelersnorm werd niet toegepast. Vanaf Tozo 2 (1 juni 2020) gold wel een partnerinkomenstoets bij de uitkering voor levensonderhoud. Daarna is de Tozo verlengd zonder grote wijzigingen in de voorwaarden.
Bij de start van de Tozo kwam een zeer groot aantal aanvragen binnen bij Wegwijs+. Het verwerken van deze aanvragen is door de extra inzet van uren en voortvarendheid van Wegwijs+ goed verlopen. Door het invoeren van de partnerinkomenstoets bij Tozo 2 vielen veel ondernemers af. Daarna is het aantal gebruikers van de Tozo afgenomen door de versoepelingen van de Covid-maatregelen die gaandeweg werden doorgevoerd. De aanvragen die bij Tozo 1 binnenkwamen zijn veel hoger geweest dan bij regiogemeenten met dezelfde omvang wat veel extra inspanning betekende bij Wegwijs+.
In de onderstaande tabel zijn het aantal Tozo aanvragen per regeling weergegeven.

	Tozo 1	Tozo 2	Tozo 3	Tozo 4	Tozo 5	Totaal
Toekenning	483	123	160	66	32	864
Ingetrokken	44	4	7	1	0	56
Afgewezen	60	7	13	6	2	88
Buiten behandeling	48	0	2	0	0	50
totaal aantal afgehandelde aanvragen	635	134	182	73	34	1058

Met name bij Tozo 1 is een groot aantal aanvragen buiten behandeling gesteld. Dit werd gedaan als de aanvrager de bewijsstukken die nodig zijn om het recht op een uitkering te kunnen vaststellen niet heeft ingeleverd. Wegwijs+ heeft de betreffende ondernemers herhaaldelijk gevraagd om de benodigde gegevens in te leveren, maar zij hebben daar geen gehoor aan gegeven. De afwijzingen hebben in de meeste gevallen te maken met een inkomen dat gelijk is aan of hoger is dan de bijstandsnorm. Dat inkomen betrof in veel gevallen inkomsten uit loondienst naast de onderneming of inkomen uit een uitkering van het UWV. Vanaf Tozo 2 ging het inkomen van de partner ook meetellen. De gevolgen van afwijzingen van de Tozo zijn niet in kaart gebracht. Op basis van de Participatiewet zijn de instrumenten om deze groep te helpen beperkt.

Vanaf Tozo 3 (start 3 oktober 2020) waren de gebruikers van de Tozo een homogene groep. Er deden weinig nieuwe ondernemers een aanvraag en het aantal gebruikers nam langzaam af. Bij Tozo 5 waren er nog 32 ontvangers van de Tozo over, waarvan 6 ondernemers in het vervoer per taxi. De overige 26 ondernemers zijn actief in 20 verschillende andere branches.

Regelingen na Tozo

Inwoners dienen nu gebruik te maken van de Bbz mochten zij nog financiële steun nodig hebben. Een belangrijk verschil tussen de Tozo en de Bbz is dat de Bbz een levensvatbaarheidstoets kent. Mocht een onderneming niet levensvatbaar zijn, komt de ondernemer niet in aanmerking voor Bbz. Deze kan dan gebruik maken van de reguliere bijstand. Vanaf Tozo 3 heeft Wegwijs+ de gebruikers actief benaderd en geïnformeerd over dat zij bij de gemeente terecht kunnen voor ondersteuning. Ook toen bekend werd dat Tozo ging stoppen zijn de gebruikers hier actief op gewezen en heeft Wegwijs+ nogmaals ondersteuning aangeboden.

Momenteel zijn 4 gebruikers van de Tozo bezig met een Bbz aanvraag, 2 gebruikers hebben een aanvraag gedaan binnen de participatiewet en één gebruiker heeft ondersteuning naar ander werk gevraagd. Dit zijn in verhouding tot de groep van 32 gebruikers van Tozo 5 weinig ondernemers. Doordat Tozo 5 in oktober voor het laatst wordt uitbetaald, gaan de ondernemers de stop van de Tozo in november wellicht pas echt merken. Daardoor is het mogelijk dat na november nog enkele aanvragen binnen komen. Aan de andere kant zijn ondernemers mogelijk minder geïnteresseerd in Bbz vanwege de levensvatbaarheidstoets voor hun onderneming.

TONK

Niet iedereen was tijdens de coronacrisis uit de financiële problemen geholpen door eerdere steunmaatregelen. Via de gemeenten bood het Rijk extra hulp met de regeling TONK. Het kabinet reserveerde hiervoor landelijk 130 miljoen euro in het eerste half jaar van 2021. Om deze inkomensondersteunende maatregel tot uitvoering te brengen hebben we de tijdelijke beleidsregels TONK opgesteld. Bij het opstellen van de beleidsregels had de gemeente keuzevrijheid. De keuzes voor de draagkracht (120%) en het maximumbedrag sloten zoveel mogelijk aan bij de bestaande regelgeving van de Bijzondere Bijstand en bij de gemeenten in de regio.

Er zijn in totaal 18 TONK aanvragen ontvangen en afgehandeld. Drie aanvragen zijn toegekend. Het aantal aanvragen is beperkt gebleven, dit is ook het landelijk beeld. Het is niet bekend waarom het aantal aanvragen zo laag is, een aantal mogelijke verklaringen:

- Het probleem is kleiner dan gedacht (minder mensen met problemen);
- De regeling is te laat gekomen, inwoners hebben al andere oplossingen gevonden;
- Het ging toen alweer beter en daarom doen mensen geen aanvraag;
- Mensen willen geen hulp, bijvoorbeeld omdat ze bang zijn dat ze een bedrag moeten terugbetalen en wantrouwen richting overheid.

Om het aantal aanvragen te vergroten is in juli 2021 gekeken naar de voorwaarden om voor TONK in aanmerking te komen, te verruimen Door bijvoorbeeld de inkomstendaling of draagkracht aan te passen. Na onderzoek waarom de huidige aanvragen zijn afgewezen blijkt dat:

- Bij afwijzing door onvoldoende inkomstendaling zit het percentage in de meeste gevallen ruim onder de 30%, en in sommige gevallen is er zelfs geen sprake is van een inkomstendaling;
- In de meeste gevallen is de aanvraag door meerdere redenen afgewezen, zoals te weinig inkomstendaling en voldoende draagkracht en/of zijn de woonkosten/huur lager dan het normbedrag.

Daarnaast zagen we dat bij andere gemeenten die de beleidsregels wel verruimd hadden bijvoorbeeld de gemeente 's-Hertogenbosch, dat er nauwelijks meer aanvragen voor de TONK binnenkwamen en het ver achter liep bij de verwachtingen.

De communicatie over de regeling TONK om de bekendheid hiervan te vergroten, heeft regelmatig plaatsgevonden in het Klaverblad, sociale media en de website van de gemeente. We zien dat het niet heeft geleid tot meer bezoekers naar de website of meer telefonisch contact voor informatie over de TONK bij Wegwijs+.

Financiën

Tozo

De Tozo verstrekkingen aan inwoners zijn budgettair neutraal omdat er een rijksbijdrage van gelijke omvang tegenover staat. In 2020 is er voor € 2.960.249 aan Tozo uitgekeerd en in 2021 bedragen de Tozo kosten € 929.479.

TONK

De totale verstrekkingen voor de TONK bedragen € 7.133,88. Van het rijk ontvangen we via het gemeentefonds compensatie voor deze regeling.

Uitvoeringskosten

Halverwege maart 2020 is de Tozo regeling onverwachts en plotseling met terugwerkende kracht ingevoerd. De regeling diende direct door de gemeente uitgevoerd te worden. Hiervoor is meteen capaciteit vrijgemaakt bij Wegwijs+ en zijn zij voortvarend te werk gaan. Er is veel van ze gevraagd, de aanvragen waren fors wat betekende dat medewerkers extra uren moesten werken. In april 2020 is externe expertise ingezet maar door extra uren van Wegwijs+, is externe inzet in 2020 en 2021 beperkt gebleven.

In juli 2020 werd pas bekend hoe het Rijk de bijdrage voor de Tozo regeling uitkeert. Daarnaast is het zo dat de financiering vanuit het rijk gunstig voor onze gemeente uitpakte: we kregen een bedrag per genomen besluit Tozo, ongeacht de aard van het besluit. In totaal zijn er 860 besluiten genomen en een deel daarvan heeft betrekking op aanvragen die zijn afgewezen of buiten behandeling zijn gesteld.

In 2020 bedroegen de uitvoeringskosten van de Tozo en de TONK € 27.055 en in 2021 verwachten we dat deze uitkomen op € 23.600. Het rijk vergoedt een vast bedrag per uitkeringsbesluit voor de uitvoering. Op basis van de genomen besluiten op aanvragen voor bedrijfskapitaal en levensonderhoud wordt een rijksbijdrage in de onderzoekskosten 2021 van circa € 80.650 verwacht. Dat betekent een voordelig verschil van circa €57.000.

In het jaarverslag 2020 en de tweede bestuursrapportage 2021 hebben we de raad hierover geïnformeerd.

Resultaat

Door de Tozo regeling zijn veel ondernemers geholpen. Het is positief dat gaandeweg de regeling de groep gebruikers kleiner is geworden want dat betekend dat steeds meer ondernemers zich zonder ondersteuning konden redden. Er is bij de uitvoering van de Tozo door Wegwijs+ aandacht geweest voor controle op de rechtmatigheid van het toekennen van ondersteuning, maar er is ook aandacht geweest voor het zo toegankelijk mogelijk houden van de regeling. Weinig ondernemers uit de groep die na het invoeren van de partnertoets buiten de boot viel hebben weinig zich bij de gemeente gemeld voor ondersteuning. Op basis van de Participatiewet zijn de instrumenten om deze groep te helpen beperkt.

Ondanks dat we de regeling TONK veelvuldig onder de aandacht hebben gebracht zijn er niet veel aanvragen voor de TONK geweest. Dit kan betekenen dat deze regeling niet meer nodig was. En de beperkte aanvragen die zijn gedaan, kwamen veelal niet in aanmerking omdat de inkomstenterugval onvoldoende of er niet was, en/of omdat er genoeg draagkracht was om de noodzakelijke kosten te betalen.

Burgemeester en wethouders van Vught,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. H.C. de Visch Eybergen	R.J. van de Mortel